

Бібліотека-філія № 2 Добропільської міської ЦБС

Проголошення ЗУНР

Зазнавши поразки у Першій світовій війні, “клаптикова” Австро-Угорська імперія восени 1918 р. почала розпадатися. Національно-визвольний рух, який охопив також західноукраїнські землі, проявлявся у бажанні місцевого населення створити власну державу, на що їх надихав приклад співвітчизників на Наддніпрянщині. Проте на перешкоді стали поляки, які також претендували на Східну Галичину і робили все можливе, щоб утвердитися на її території і, врешті, приєднатися до Польщі.

18 жовтня 1918 р., коли Габсбурзька імперія розпалася, загальні збори політичних і громадянських діячів Східної Галичини і Буковини, церковні ієрархи на чолі з А. Шептицьким утворили Українську Національну Раду як представницький орган майбутньої держави. Вони оголосили про намір об'єднати в одне ціле Східну Галичину, Лемківщину, північно-західну частину Буковини й Закарпаття, тобто споконвічні українські землі, в межах Австро-Угорщини. Уже тоді висловлювалась думка про майбутню злуку з Українською Народною Республікою.

Однак здійснювати задумане доводилось у запеклій боротьбі з відродженою Польщею, що також прагнула захопити Східну Галичину. Коли 1 листопада 1918 р. українські військові заволоділи Львовом, між ними та польськими загонами вибухнули запеклі бої, і не тільки у місті, а й на значній частині Західної України. В такій складній обстановці Національна Рада 9 листопада призначила тимчасовий уряд, Державний Секретаріат, на чолі з К. Левицьким, а 13 листопада було офіційно проголошено Західноукраїнську Народну Республіку. (ЗУНР).

Читайте у номері:

Проголошення ЗУНР

1

Державне будівництво

2-3

Євген Петрушевич

4

Державне будівництво

Законодавчим органом молодой держави стала Українська Національна Рада, яку очолював Євген Петрушевич. До неї входило понад 150 послів від повітів та міст краю. Вже 5 листопада, виражаючи інтереси всього західноукраїнського населення, вона у своїй програмній декларації проголосила загальне виборче право, рівність усіх громадян незалежно від віри, мови, стану чи статі перед законом, 8-годинний робочий день, соціальний захист людей похилого віку та інвалідів, охорону праці й громадський спокій, проведення аграрної реформи. Виконавчим органом Української Національної Рада. — урядом був тимчасовий Державний секретаріат, створений 9 листопада 1918 р. Його першим головою став К. Левицький.

Перед урядом Західноукраїнської Народної Республіки стояли надзвичайно складні соціально-економічні завдання. Адже Галичина впродовж чотирьох років Першої світової війни була ареною кровопролитних боїв армій ворогуючих держав. Край було зруйновано і пограбовано. Не тільки села, а й повіти (наприклад, Зборів-

ський) майже повністю зникли з лиця землі, люди жили в землянках. Тому найбільшою турботою Секретаріату внутрішніх справ було забезпечення населення й армії продуктами харчування, оскільки в Галичині не вистачало продовольства. Ще гострішою була нестача промислових товарів.

Уряд Наддніпрянської України надав допомогу галичанам. У край було надіслано 1000 вагонів продуктів харчування, в т. ч. 500 вагонів цукру, й асигновано гроші для купівлі харчів. Але ця допомога виявилася недостатньою. Тому Секретаріат внутрішніх справ змушений був здійснити радикальні заходи. Всі запаси продуктів

харчування та предметів першої необхідності він зосередив у своїх руках. Було введено два безм'ясних дні на тиждень, заборонено пити збіжжя, випікати тісто. До хліба треба було давати четверту частину картоплі. Завдяки цим заходам вдалося врятувати людей від голоду. За умов постійної руйни й воєнних дій західноукраїнському уряду вдалося також налагодити адміністрацію краю, уникнути поширення епідемії, забезпечити функціонування шкіль, залізниць, пошти, телеграфу, а почасти й телефону.

Галичина. 1918 р.

Державне будівництво

"ціла етнографічна українська область в Австро-Угорщині — а зокрема Східна Галичина з граничною лінією Сяну з влученням Лемківщини, північно-західна Буковина з містами Старожинець і Серет та українська полоса північно-східної Угорщини — творять одноцілну українську територію. Ся українська національна територія уконституується отсим як українська держава". (Українська Народна Рада)

*Старий Тернопіль. Майдан біля театру.
Позаду — будівля держсекретаріату ЗУНР*

Було проведено земельну реформу. Українська Національна Рада поклала в основу своєї аграрної політики принцип збереження приватної власності на землю. Конфіскації підлягали лише державні землі, землі, що належали поваленій династії Габсбургів, землі двірські та церковні, землі, набуті з метою спекуляції, а також ті, які перевершували певну дозволену норму площі. Наділення землею передбачали почати відразу по закінченні війни. До того часу землею мали розпоряджатися земельні комітети.

Значна увага приділялася освітній політиці, якою займався Секретаріат освіти. Під його керівництвом працювали повітові шкільні ради у тих населених пунктах, де була більшість українців, у народних школах навчали українською мовою. На українську мову було переведено частину польських шкіл у містах. Приватні українські школи націоналізувались. Уряд ЗУНР безперешкодно давав дозвіл на відкриття приватних польських шкіл. Правда, українська мова в них, як і в інших навчальних закладах, була обов'язковою.

Отже, в кін. 1918 р. — на поч. 1919 р. на всіх ділянках державного будівництва ЗУНР кипіла напружена робота. Українці краю переконливо продемонстрували готовність до державного життя. Однак вони зіткнулися з неприхованою агресією ззовні. Запеклі бої з поляками у Львові та околицях, з румунськими військами — під Снятиним, Надвірною та на Буковині змусили уряд ЗУНР прискорити заходи щодо об'єднання молодого галицько-української держави з Наддніпрянщиною.

Євген Петрушевич

обличчя України

Євген Петрушевич 1863-1940

Людина, яку чимало українських політиків у 1919 році хотіли бачити президентом УНР.

Здобув ступінь доктора права в Львівському університеті. Очолював боротьбу проти москвофільства, активний член Української національно-демократичної партії. Сучасники високо цінували його діяльність в австрійському парламенті.

В лютому 1918-го очолив галицьку делегацію на мирних переговорах у Бресті. Після проголошення ЗУНР обраний президентом, а з червня 1919-го — диктатором (посуднував обов'язки президента і голови уряду).

В еміграції продов-

жив боротьбу за відновлення незалежності ЗУНР, очолював уряд в екзилі. Після 1923-го, коли західноукраїнські землі відійшли до Польщі, розпустив уряд і переїхав до Берліну.

«Петрушевич вирізнявся від інших українських депутатів своєю радикальністю. Він був різкий та прямолінійний у висловлюваннях, говорив те, що інші вагались говорити. Наприклад, під час своєї першої промови у сеймі він сказав польським депутатам: «Вступайтеся звідси за Сян». (президент Українського клубу та найвідоміший тогочасний політик Галичини Кость Левицький)

У період «українізації» на підрадянській Україні повірив у можливість зміни національної політики радянського уряду. Однак ця ілюзія була швидко розвіяна масовими репресіями та терором органів ДПУ-НКВД 1930-х роках.

Євген Петрушевич жив бідно, тож матеріально його підтримував гетьман Павло Скоропадський. До останнього співпрацював з Українським національним об'єднанням, іншими емігрантськими організаціями.

Засудив Німеччину за напад на Польщу.

Соратники характеризували його як типового максималіста і безкомпромісного політика. «Євген Петрушевич виявляв велику енергію у найважливіші хвилини наших визвольних змагань. Поміж послами належав до діячів гострішого тону», — писав Кость Левицький у спогадах.

Помер у Берліні 29 серпня 1940-го. У 2002-му його прах перевезено до Львова та перепоховано на Личаківському цвинтарі.

<http://bilozer-biblio.ucoz.ua>
<http://facebook.com/biblioteka85013>
 email: bib.filial2@gmail.com

Видається
 Бібліотекою-філією № 2
 Добропільської міської ЦБС
 з січня 2017 року
 Редактор Н.О.Корінецька

Наша адреса:
 85013
 вул. Шкільна, 72
 м. Білозерське
 Донецька
 область

